

Ф. Мусаев,
студент 5 курса юридического факультета
Ярославского государственного университета
им. П.Г. Демидова, Российская Федерация

ОЦЕНКА НОВОЙ РЕДАКЦИИ СТ. 174 УК РФ

1. В 1999 г. Российская Федерация присоединилась к Конвенции об отмывании, выявлении, изъятии и конфискации доходов от преступной деятельности (Страсбург, 1990 г.). Это стало основанием возникновения у России ряда обязательств перед международной организацией FATF, которые не выполнялись по сей день в части принятия закона о противодействии легализации преступных доходов, создания системы органов, осуществляющих контроль за совершением подозрительных финансовых операций, выявления и конфискации преступных доходов. Такое положение стало поводом к тому, что в 2000 г. Россия была включена в "черный список" FATF. Сегодня в мире насчитывается 16 таких стран. Летом 2001 г. Россия, Филиппины и Науру были выделены FATF как особо злостные нарушители. До 30 сентября 2001 г. этим странам была дана возможность принять необходимые меры. Если за этот срок российский законодатель не принял бы необходимый закон, то подозрительные операции российского бизнеса могли быть заблокированы. Видимо, это ускорило принятие Государственной Думой РФ Федерального закона "О противодействии легализации (отмыванию) доходов, полученных преступным путем". Не менее важным событием стало внесение законодателем ряда изменений и дополнений в Уголовный кодекс Российской Федерации.

2. Распространение в прежней редакции УК РФ сферы уголовно-правового регулирования на предметы, происходящие не только от *преступной*, но и от иной *незаконной* деятельности (ч.1 ст.174 УК), вызывало немало вопросов и дискуссий. Сегодня, на наш взгляд, законодатель сделал правильный выбор, указав на единственный *преступный способ* приобретения денежных средств или иного имущества. Иной подход противоречит принципу справедливости и не отвечает задачам уголовного закона (В.В.Лавров). Незаконность должна состоять в нарушении *уголовно-правового запрета*, иначе применение данной статьи будет необоснованным в силу ч.2 ст.14 УК - ввиду отсутствия общественной опасности деяния. Кроме того, изменения, введенные законодателем, снимают проблемы в плане международного сотрудничества в сфере оказания правовой помощи. Ведь в соответствии с уголовным законодательством большинства зарубежных государств, ответственность за такого рода деяния наступает, если легализуются денежные средства, полученные от преступления (и только).

3. Обратим также внимание на устранение проблемы, связанной с субъектом преступления. Ранее действовавшая формулировка закона нововведением породила в уголовно-правовой теории две спорные позиции. Первая из них (сторонником которой мы являемся), сводилась к тому, что субъектом преступления являются все лица, участвующие в финансовой операции или сделке с имуществом, приобретенным заведомо незаконным путем, - как те, кто непосредственно приобретает, а затем принимает меры по его легализации имущества, так и иные лица (Б.В. Волженкин, Н.А. Лопашенко и др.). Сторонники второй позиции, напротив, полагали, что субъектом легализации может быть только иное лицо, а не тот, кто непосредственно незаконным путем приобретает соответствующее имущество (А.Э. Жалинский, А.Ф. Истомин и др.). Такая позиция, как нам представляется, не отвечает задачам и противоречит основополагающим принципам уголовного законодательства. По логике указанных авторов, лицо, непосредственно незаконным путем приобретающее имущество и, в то же время, совершающее действия по приданию правомерного вида владению этим имуществом, должно оставаться безнаказанным за последнее действие. Тем самым государство фактически рекомендует преступникам легализовывать преступные доходы самостоятельно.

4. В ранее действовавшей редакции в ст. 174 УК не была включена в качестве обязательного признака цель - тот мыслимо предвосхищаемый результат, которого стремится достичь лицо, совершающее отмывание денег. В международных правовых актах - как в Венской Конвенции о борьбе против незаконного оборота наркотических средств и психотропных веществ 1988 г., так и в Страсбургской Конвенции об отмывании, выявлении, изъятии и конфискации доходов от преступной деятельности 1990 г., юридическое содержание цели характеризуется как желание скрыть преступное происхождение имущества или помочь лицу, замешанному в совершении основного преступления, принесшего отмываемый доход, избежать правовых последствий своих деяний. В этом определении цели заключается уголовно-правовая сущность и основной смысл любого способа и любой формы легализации. Внесение законодателем цели в число обязательных признаков состава рассматриваемого преступления позволит более четко отграничить составы легализации от смежных составов и устранить определенные трудности при квалификации деяний по ст.174 и 174¹ УК РФ.

О. Нагорнюк,
аспірант кафедри кримінального права
Національної юридичної академії України
імені Ярослава Мудрого, м.Харків

ПОРІВНЯЛЬНИЙ МЕТОД ТА ІДЕЇ ЗАГАЛЬНОГО КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА В РОБОТАХ О.Ф. КІСТЯКІВСЬКОГО

Серед різноманітних методів, якими користується наука кримінального права, значне місце посідає метод порівняльного правознавства, або компаративістський метод, що полягає у вивченні норм кримінального права зарубіжних країн з метою їх зіставлення, порівняння з нормами кримінального права України.

Серед вітчизняних вчених яскравим прихильником використання порівняльного методу у вивченні кримінального права був професор кафедри кримінального права Київського університету Святого Володимира Олександр Федорович Кістяківський (1833-1885).

Необхідно відмітити, що у вітчизняній юридичній науці "об'єктивно склалася традиція, що вимагала від кожного освіченого юриста широкого знання іноземного права"¹. Це зумовлювалось тим, що викладачами в наших університетах були запрошені іноземні професори, багато вітчизняних вчених проходило підготовку за кордоном, що зумовлювало необхідність знайомства з іноземним правом.

О.Ф. Кістяківський також перебував у науковому відрядженні за кордоном у 1871-1873 рр., слухав лекції у Віденському, Гейдельберзькому, Неаполітанському, Римському університетах, був знавцем кримінального законодавства Італії, Німеччини, Англії, Франції, співствляючи його в своїй науковій та викладацькій діяльності з досягненнями вітчизняної кримінально-правової думки. Вільне володіння трьома європейськими мовами - французькою, німецькою, італійською - дало йому можливість

ознайомитись з найкращою частиною західноєвропейської кримінально-правової літератури та дати критичний аналіз стану розвитку кримінального права та науки в західноєвропейських країнах.

Однак необхідно підкреслити, що, звертаючись до західноєвропейських наукових досягнень, вчений ні в якому разі не рекомендував лише механічне копіювання західноєвропейських зразків; навпаки, він стверджував, що "перенесена установа, подібно до пересаженого з іншого клімату дерева, без дбайливого догляду, без вжиття національних заходів, може виродитись та дати погані плоди"².

Так, в своїй науковій статті "Кримінальне право Італії. Пессіна та сучасний рух італійського кримінального права та науки" О.Ф. Кістяківський зазначав, що "наша молода наука виховувалась під впливом німецької. Але неможливо не зазначити, що внаслідок однобічного її панування нерідко засвоюється те, що складає дещо тимчасове, випадкове, індивідуально-народне і тому таке, що не заслуговує на засвоєння. Уникнути цього можна лише шляхом знайомства з літературою інших народів"³.

В зазначеній статті, а також в багатьох інших своїх роботах, таких як "До питання про вплив інородного права на російське", "Нові праці професора Тонісена з історії кримінального права", "Нові праці Дю-Буа з історії кримінального права Франції, порівняно з кримінальним правом Італії, Німеччини, Англії", "Головні моменти розвитку науки кримінального права", "Елементарний підручник загального кримінального права", "Дослідження про смертну кару", "Молоді злочинці та установи для їх виховання, з оглядом російських установ", Кістяківський підкреслював, що небезпечно приходити до наукових узагальнень на підставі даних з життя одного народу, він закликав до вивчення вітчизняного права у порівнянні з іноземним з метою вдосконалення першого.

При цьому необхідно зазначити, що висловлені О.Ф. Кістяківським ідеї використання порівняльного методу не були чимось принципово новим, можна сказати, що вони уявляли собою певне резюме загального розвитку європейської науки того часу. Заслуга О.Ф. Кістяківського полягала в тому, що він, повністю проігнорюючи цими ідеями, зміг блискуче застосувати їх в своїх наукових дослідженнях. Його праці були досвідом застосування в кримінальному праві нових методологічних початків, що висловлювалися ще у 18 ст., але лише з 60-х рр. 19 ст. отримали, і багато в чому завдяки працям О.Ф. Кістяківського, все більший і більший розвиток та значення.

О.Ф. Кістяківський цікаво визначав мету використання порівняльного методу як пошуки "початків справедливості" в тих загальних нормах права, які можна виділити з "різноманіття всіх часів та народів"⁴.

В своєму "Елементарному підручнику загального кримінального права" він пояснював його назву так: "під загальним кримінальним правом я розумію викладення загальних початків, що вироблені сукупним життям всього людства"⁵. В своїх трудах вчений говорив або про загальне кримінальне право, або про кримінальне право Європи, підкріплюючи ці положення посиланням на літературу та законодавство різних часів та народів.

О.Ф. Кістяківський підкреслював, що було б розумно, якби наука кримінального права повідомляла свої вчення як результат вивчення кримінальних законів всіх формацій, всіх періодів і народів. Тільки під цією умовою вона і може, на думку вченого, отримати назву загального кримінального права.

Таким чином, можна сказати, що порівняльне вивчення права у різних народів показало наявність у них загальних рис, і тому зрозуміло, що думка про зв'язок і наявність родства кримінальних законодавств і про визначеність їх історичного розвитку загальними законами виникла і раніше. Але в тій повноті і широті, в якій ця ідея була виражена О.Ф. Кістяківським, вона раніше не висловлювалась, а тому першість в цьому питанні, завдяки Олександрову Федоровичу, належить вітчизняній кримінально-правовій науці.

Література

1. Кістяковський А.Ф. Возможно ли у нас отделить экзамены юристов от преподавания и ввести государственные экзамены на должности // Судебный вестник. – 1876. - № 40
2. Кістяковський А.Ф. Главнейшие моменты развития науки уголовного права // Университетские известия. – 1873. - № 12
3. Кістяковський А.Ф. Исследование о смертной казни. – Тула: Автограф, 2000. – 272 с.
4. Кістяковський А.Ф. К вопросу о влиянии инородческого права на русское // Юридический вестник. – 1880. – Т. 3
5. Кістяковський А.Ф. Молодые преступники и учреждения для их исправления, с обзором российских учреждений. – К., 1878. – 213 с.
6. Кістяковський А.Ф. Новые труды профессора Тонисена по истории уголовного права // Университетские известия. – 1876. - № 4
7. Кістяковський А.Ф. Новые труды Дю-Буа по истории уголовного права Франции, сравнительно с уголовным правом Италии, Германии, Англии // Университетские известия. – 1874. - № 10
8. Кістяковський А.Ф. Элементарный учебник общего уголовного права. – К., 1882. – 930 с.
9. Луцицкий И. Труды А.Ф. Кістяковского в области истории и обычного права // Киевская старина. – 1895. – Кн. 1
10. Скакун О.Ф. Политическая и правовая мысль на Украине (1861-1917гг.) – Х., 1987. – 160 с.

¹ Скакун О.Ф. Политическая и правовая мысль на Украине (1861-1917 гг.). – Х., 1987. – С.118

² Кістяковський А.Ф. Возможно ли у нас отделить экзамены юристов от преподавания и ввести государственные экзамены на должности // Судебный вестник. – 1876. - № 40

³ Кістяковський А.Ф. Уголовное право Италии. Пессина и современное движение итальянского уголовного права и науки // Судебный журнал. – 1873. - № 4

⁴ Кістяковський А.Ф. Элементарный учебник общего уголовного права. - К., 1882. – С.32

⁵ Там же. – С.2.

С. Несынова,
преподаватель Днепропетровского
университета экономики и права

НОВЫЙ УГОЛОВНЫЙ КОДЕКС КАК ВНЕШНЯЯ ФОРМА РЕАЛИЗАЦИИ СОВРЕМЕННЫХ ДОСТИЖЕНИЙ НАУКИ УГОЛОВНОГО ПРАВА

В условиях формирования новых социальных и экономических отношений УК 1960 года, несмотря на его дополнения и изменения, в целом не отвечал в полной мере как новым потребностям общества и государства, так и современной теории уголовного права. Необходимость принятия нового Уголовного кодекса Украины была обусловлена прежде всего тем, что правовое демократическое государство не может нормально развиваться без законодательной базы, которая соответствовала бы современным реалиям.